

На данашњи дан 2002. године највиши представници Савезне Републике Југославије и две републике чланице, уз посредовање Европске уније, постигли су споразум о преуређењу односа Србије и Црне Горе. Дотадашња федерација преуређена је у знатно лабавију Државну заједницу Србија и Црна Гора, која се показала као краткотрајна. Споразум су потписали председници СРЈ и Црне Горе Војислав Коштуница и Мило Ђукановић, потпредседник Савезне владе Мирољуб Лабус, шефови влада република Зоран Ђинђић и Филип Вујановић и високи представник ЕУ за спољну политику и безбедност Хавијер Солана.

1558 - Немачки цар Фердинанд I узео је титулу римског цара без уобичајеног рунисања од стране папе.

1775 - Рођена је српска књижевница Еустахија Арсић, "прва авијанска српска писац-љубав". Од најранијег образовања у родном Иригу васпитавана је у духу просветности, што је утицало у њеном делу кроз које продира дух 18. века. Интересовала се за природне науке и била је поборница школовања жена. Написала је две поучне књиге у којима су првенствено стихови и проза: "Совјет матерниј обојега пола јуности сербској и валахијској" и "Полезнаја размишленија о четирех годишних временех".

1804 - Рођен је аустријски композитор Јохан Штраус Старији, отац популарних композитора Јохана Млаћег, Јозефа и Едуарда, најзаслужнији за велику распрострањеност бечког лаког валцера. Био је најпре капелник више забавних оркестара, затим дворског плесног оркестра у Бечу. Дела: велики број маршева, укључујући "Марш Радецког", валцера, кадрила, полки.

1820 - Рођен је италијански краљ Виторио Емануеле I, први монарх уједињене Италије, назван "честити краљ". Од ступања на престо 1861. до смрти 1878. владао је стриктно као уставни монарх. Претходно је од 1849. био краљ Пијемонта (Краљевина Сардинија).

1844 - Карлос Антонио Лопес проглашен је првим уставним председником Парагваја.

1879 - Рођен је Алберт Ајнштајн, најистакнутији теоретичар физике у 20. веку, творац теорије релативитета, добитник Нобелове награде за физику 1921. Студирао је математику и физику на Политехници у Цириху, где је добио швајцарско држављанство и оженио се српском математичарком Милевом Марић. Ванредни професор у Цириху је постао 1909, а 1914. директор Кајзер-Вилхелмовог института у Берлину и члан Пруске академије наука, па је поново примио немачко држављанство. Из Немачке је емигрирао у САД 1933, после доласка нациста на власт. Међу великим именима науке био је један од најупорнијих у осуди рата и нацизма. Објавио је 1905. специјалну, а 1916. општу теорију релативности. Објаснио је 1905. закон фотоелектричног ефекта помоћу квантне теорије. Развио је теорију физичког поља, тражећи везу међу гравитационим и електромагнетним пољима. Расправе о основаности теорије релативитета још нису закључене, али је несумњиво да је његов научни рад изменио представу о свету и васиони и поставио темељ нових наука. Дела: "Основи опште теорије релативности", "О специјалној и општој теорији релативности", "Значење релативности", "Теорија Браунових кретања", "Електродинамика тела у кретању", "Еволуција физике", "Моја слика света", "Идеје и мишљења".

1883 - Умро је немачки филозоф Карл Маркс, највећи теоретичар социјалистичке мисли и лидер радничког покрета у 19. веку. Завршио је студије филозофије у Берлину, а у 23. години докторирао је филозофију на Универзитету у Јени са изванредно оцењеном дисертацијом "Разлика између Демокритове и Епикурове филозофије природе". Одустајући од универзитетске каријере, посветио се публицистичком раду у "Рајнским новинама", чији је главни уредник постао 1842. Пруске власти су 1843. забраниле лист, после чега је отишао у Француску и отада је, с краћим прекидима, цео живот провео у емиграцији, најдуже у Енглеској, где је и умро. Од септембра 1844. до краја живота дружио се и најтешње сарађивао с немачким филозофом Фридрихом Енгелсом. С њим је 1847. у Лондону основао Савез комуниста, прву револуционарну радничку организацију. Други конгрес Савеза комуниста задужио га је да напише сажет програм организације и у сарадњи са Енгелсом 1848. издао је брошуру "Манифест Комунистичке партије". Под његовим утицајем, 1864. основана је Прва интернационала. Написао је низ дела из економије, филозофије, историје и социологије. Дела: "Прилог јеврејском питању", "Прилог критици Хегелове филозофије права", "Критика Хегелове филозофије државног права", "Економско- филозофски рукописи", "Тезе о Фојербаху", "Немачка идеологија" (са Енгелсом), "Света породица" (са Енгелсом), "Беда филозофије", "Класне

борбе у Француској 1848-1850", "Осамнаести Бример Луја Бонапарте", "Грађански рат у Француској", "Капитал - критика политичке економије".

1891 - Подморница "Монарх" поставила је телефонски кабл испод Ламанша, што је омогућило телефонску везу између Британије и "остатка" Европе.

1903 - Умро је српски писац и дипломата Матија Бан, члан Српске краљевске академије, професор београдског Лицеја и шеф пресбирора српске владе од 1861. до 1878. Део Београда на којем се налазило његово имање добио је име по њему - Баново брдо. Дела: драме "Смрт Уроша В", "Краљ Вукашин", "Основе ратне", (прва књига о модерној војној стратегији код Срба), " Моралне и политичке искрице".

1908 - Рођен је Коча Поповић, један од првака КПЈ. Учесник је грађанског рата у Шпанији. Године 1941. један је од организатора устанка у Србији. Студије филозофије завршио је на Сорбони у Паризу. Био је на истакнутим војним положајима у НОП-у, од команданта Прве пролетерске бригаде до начелника Генералштаба. Од 1953. до 1964. био је шеф југословенске дипломатије, а од септембра 1966. до априла 1967, после уклањања Александра Ранковића, потпредседник је СФРЈ. Након обрачуна Јосипа Броза с тзв. либералима у Србији, 1972. одстрањен је из политичког живота. У међуратном периоду био је близак надреалистима, специфичном уметничком покрету.

1912 - Умро је руски физичар Пјотр Николајевич Лебедев, професор Московског универзитета. Проучавао је притисак светлости, доказавши постојање механичког импулса код светлосних зрака, што је од великог значаја за разумевање космичких појава. Дела: "Сила притиска светлости на гасове", "Магнетометријско проучавање обртних тела".

1914 - Цариградским миром Србије и Турске допуњен је Лондонски споразум којим је окончан Први балкански рат. Србија и Турска успоставиле су односе, решена су питања враћања заробљеника, држављанства становника новоослобођених области Старе и Јужне Србије (данас Косово и Метохија и Македонија), као и статус муслиманских верника.

1931 - У Новом Саду је отворен Први међународни пољопривредни сајам, на простору

првобитног варошког сајмишта, у данашњој Шумадијској улици, а приредио га је Савез пољопривредних удружења Дунавске бановине и Акционарско друштво за изложбе и сајам узорака у Новом Саду. Свечано га је отворио тадашњи бан Дунавске бановине Светомир Матић, док је поздравни говор одржао један од водећих привредника тог времена Ђорђе Дунђерски. Та манифестација постала је један од симбола Новог Сада али и тог дела Србије. Данас, Међународни пољопривредни сајам у Новом Саду, једна је од најзначајнијих манифестација те врсте у Европи.

1932 - Рођен је српски писац, новинар и филмски радник Мирослав Антић, изузетан лиричар и инвентиван дечји песник, који је у песме унео колорит језика његових банаћана. За 35 година стваралаштва објавио је више од 30 књига, а радио је и на филмовима "Свети песак", "Доручак с ђаволом". Дела: збирке песама "Испричано за пролећа", "Плаво небо", "Рождество твоје", "Псовке нежности", "Гарави сокак", "Концерт за 1001 бубањ", "Кикинда", песме за децу "Плави чуперак", "Последња бајка", Насмејани свет", "Шашава књига", "Прва љубав", "Свашта умем", радио драме "Отужни марш", "Повечерје".

1932 - Самоубиство је извршио амерички индустријалац Џорџ Истман, један од пионира фотографије и филма, оснивач компаније "Кодак". Лансирао је 1884. осетљиви фотографски папир, а 1888. једноставну фото камеру и потом исте године целулоидну филмску траку прилагођену камери.

1938 - Стрељан је руски револуционар Николај Иванович Бухарин, после монтираног судског процеса у време најжешћих стаљинистичких чистки. Осуђен је на смрт под измишљеном оптужбом за шпијунажу као "припадник троцкистичко-зиновјевског и бухариновског контрареволуционарног центра". Био је професор политичке економије Универзитета у Москви и бољшевицима се прикључио 1906, а после Октобарске револуције 1917. постао је један од водећих идеолога владајуће Бољшевичке партије. Због илегалног револуционарног деловања 1910. прогнан је у Сибир, одакле је побегао и до 1917. живео је у Аустрији, Швајцарској, Шведској, Норвешкој и САД. По повратку у отаџбину после Фебруарске револуције 1917. ушао је у Централни комитет, убрзо и у Политбиро Бољшевичке партије, а од 1918. до 1922. био је главни уредник листа "Правда". Као председник Коминтерне 1928. и 1929. противио се потпуној колективизацији, јер је сматрао да је за економију земље штетно укидање приватних поседа на селу. Такође се супротстављао методама обрачуна совјетског лидера Стаљина са старим бољшевицима. Дела: "Политичка економија рентијера", "Империјализам и светска привреда", "Економика прелазног периода", "Теорија историјског материјализма".

1939 - Словачка је, дан пре него сто је нацистичка Немачка окупирала Чешку, проглашена за "независну државу".

1945 - Најтежу бомбу у Другом светском рату, "Великог Слема" тежине 11 тона, британско ратно ваздухопловство избацило је на железнички вијадукт у немачком граду Билефелд.

1976 - Умро је амерички филмски режисер и кореограф Вилијам Беркли Инос, познат као Базби Беркли, који је утемељио принципе мјузикла као филмског жанра. Користио је филмску камеру на нов начин и служио се монтажом на специфичан начин. Филмови: "Копачи злата 1933", "Холивудски хотел", "Врт на месечини", "Комета над Бродвејом", "Бебе у војсци", "Оснужмо оркестар", "Бебе на Бродвеју", "42. улица", "Римски скандали".

1979 - Најмање 200 људи погинуло је приликом пада авиона типа "трајдент" на једну фабрику близу Пекинга.

1980 - У авионској несрећи у Варшави погинуло је 87 људи, укључујући 14 чланова америчког боксерског тима.

1983 - Организација земаља произвођача нафте сагласила се са смањењем цене нафте 15 одсто, први пут у 23-годишњој историји ОПЕК-а.

1986 - Умро је српски композитор, диригент и музички критичар Михаило Вукдраговић, професор и ректор Музичке и потом Уметничке академије у Београду. Композицију и дириговање студирао је у Прагу. Дела: симфонијска поема "Пут у победу", кантате "Везиља слободе", "Светли гробови", "Србија", гудачки квинтети, соло песме.

1991 - "Бирмингемска шесторка" - шест Ираца погрешно оптужених да су 1974. подметнули експлозије у пабове у енглеском граду Бирмингем - ослобођена је из затвора после 16 година.

1995 - Астронаут Норман Тагард постао је први Американац који је полетео у космос руском ракетом, лансираном с космодрома у Бајконуру.

1997 - Умро је амерички филмски режисер аустријског порекла Фред Цинеман. Филмови: "Очи у ноћи", "Седми крст", "Људи", "Тереза", "Тачно у подне", "Сват", "Одавде до вечности" (Оскар), "Оклахома!", "Шешир пун кише", "Старац и море", "Прича о калуђерици", "Човек за сва времена" (Оскар), "Операција шакал".

2004 - Шпанци су приредили изборно изненађење влади десног центра Хосеа Марије Аснара, вративши на власт социјалисте, што је већина аналитичара приписала бомбашком нападу исламских терориста у Мадриду неколико дана пре тога и невештом покушају Аснарове владе да злочин припише баскијској терористичкој организацији ЕТА.

2005 - Кинеска скупштина је усвојила закон којим се одобрава употреба војне силе у случају да Тајван прогласи независност.

2006 - Ирачка полиција је на више места пронашла 86 људских тела с ранама од метака, а сва тела су била везаних руку и ногу. Тим поводом потврђено је постојање "одреда смрти" у Ираку.

(РТВ)